

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET, İHMAL VE İSTİSMARDAN KORUNARAK AKIL,
RUH VE BEDEN SAĞLIKLARININ GELİŞİMİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1806, 1813, 1827, 1828, 1829, 1830)
TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı
8 Ocak 2025 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu'nun, insanlık tarihindeki devrim süreçlerine, dijital devrime, geçtiğimiz hafta Diyarbakır'da görülen Narin Güran davasına Komisyon adına katılan heyetteki milletvekillerine teşekkür ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Profesör Doktor Murat Okcu'nun, dijital platformlarda çocuk istismarı, çocukların karşılaşabileceği tehlikeler, dijital bağımlılık sorunu, dünyadaki ve Türkiye'deki durum ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç'ın, dijital dünyada çocuğa yönelik şiddet, şiddetin türleri ve şiddeti önlemeye yönelik çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Murat Okcu ve Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

2.- Komisyonun çalışma programıyla ilgili önerilere, Komisyon üyelerinden kurulu bir heyet tarafından takip edilen davalara, Komisyonun çalışma gün ve saatlerine ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET, İHMAL VE İSTİSMARDAN KORUNARAK AKIL,
RUH VE BEDEN SAĞLIKLARININ GELİŞİMİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1806, 1813, 1827, 1828, 1829, 1830)

-----0-----
4'üncü Toplantı
8 Ocak 2025 Çarşamba
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Her Türlü Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunarak Akıl, Ruh ve Beden Sağlıklarının Gelişimi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.06'da açıldı.

Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu, insanlık tarihindeki devrim süreçlerine, dijital devrime, geçtiğimiz hafta Diyarbakır'da görülen Narin Güran davasına Komisyon adına katılan heyetteki milletvekillerine teşekkür ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Profesör Doktor Murat Okcu tarafından, dijital platformlarda çocuk istismarı, çocukların karşılaşabileceği tehlikeler, dijital bağımlılık sorunu, dünyadaki ve Türkiye'deki durum ve çözüm önerileri;

Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç tarafından, dijital dünyada çocuğa yönelik şiddet, şiddetin türleri ve şiddeti önlemeye yönelik çözüm önerileri;

Hakkında sunum yapıldı.

Profesör Doktor Murat Okcu ve Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç tarafından yapılan sunumlara, Komisyonun çalışma programıyla ilgili önerilere, Komisyon üyelerinden kurulu bir heyet tarafından takip edilen davalara, Komisyonun çalışma gün ve saatlerine, ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 15.27'de son verildi.

8 Ocak 2025 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.06
BAŞKAN: Cengiz AYDOĞDU (Aksaray)
BAŞKAN VEKİLİ: Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)
SÖZCÜ: Nazım ELMAS (Giresun)
KÂTİP: Pelin YILIK (Çankırı)

----- 0 -----

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Kıymetli arkadaşlar, Değerli Komisyon üyelerimiz; toplantı yeter sayımız vardır.

Bir haftalık -bir yıllık mı demeliydim- bir aradan sonra toplandık. 2025 yılının milletimize, devletimize ve tabii ki Meclisimize, Komisyonumuza, en önemlisi, bütün çocuklarımıza hayırlar getirmesi dileğiyle toplantımızı açıyorum. Bütün Türk çocuklarının bahtları tahtları açık olsun inşallah.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu'nun, insanlık tarihindeki devrim süreçlerine, dijital devrime, geçtiğimiz hafta Diyarbakır'da görülen Narin Güran davasına Komisyon adına katılan heyetteki milletvekillerine teşekkür ettiğine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Değerli üyeler, biliyorsunuz, bu bizim 4'üncü Toplantımız. Bugün yepyeni bir âlemin ilk işaretlerini dinleyeceğiz. Hepimizin malumu, on bin-on iki bin yıl, hatta Göbeklitepe'den sonra on üç bin yıl filan deniyor; bir zirai devrim süreci var. Zirai devrim, insanlık tarihinde toprağı dönüştürdü. Son üç yüz-dört yüz yıllık Sanayi Devrimi metali dönüştürdü. Şimdi, 1960'lardan beri, önce elektronik devrim dedik, 21'inci yüzyılda, dijital devrim diyoruz; bu, sanki insanı dönüştürecek, öyle bir süreçteyiz. Şimdi, insan sonrası "posthuman" deniyor, "transhümanizm" deniyor, insan sonrası dönemden söz ediliyor, yapay zekâdan söz ediliyor. Bu, bildiğimiz eski dünyanın pek çok özelliklerini değiştirecek yeni bir dünya aslında ve Komisyonumuz açısından belki de birincil önemde bir konu bu: Dijital devrim, dijital dünya ve çocuklarımız. Bunu iyi organize eden milletler 21'inci yüzyılın veya sonraki yüzyılların da söz söyleyen olacak, öyle görünüyor. Bugün hocalarımızdan onları dinleyeceğiz.

Ayrıca, bildiğiniz gibi, geçtiğimiz hafta çok önemli bir davaya, Diyarbakır'da Narin davasına Komisyonumuzdan bir heyet katıldı. Ben onlara huzurlarınızda teşekkür ediyorum. Radiye Sezer Katircioğlu başkanlığında Komisyon Sözcümüz Nazım Elmas Bey, Ankara Milletvekilimiz Sayın Semra Dinçer Hanımefendi, Denizli Milletvekilimiz Sema Silkin Ün Hanımefendi, İstanbul Milletvekilimiz Türkan Elçi Hanımefendi ve Manisa Milletvekilimiz Şenol Sunat Hanımefendi, ayrıca Mardin Milletvekilimiz Beritan Güneş Altın Hanımefendi heyette yer aldılar; hem mahkemede hem de Diyarbakır'da bazı ziyaretlerde bulundular. Belki Komisyonumuzun ilerleyen aşamalarında hocalarımızı dinledikten sonra arkadaşlarımızın intibalarını da alırsız.

Şimdi ben toplantımıza başlamak için görsel basına teşekkür ediyorum, müsaadelerini arz ediyorum, daha sonra çalışmalarımıza başlayacağız.

Kıymetli hocalarımız, şöyle yapıyoruz efendim: Öncelikle kendinizi tanıtıyorsunuz, daha sonra sunumumuzu dinliyoruz, sunumların yirmi dakikayla mukayyet olmasını gözetiyoruz çünkü soru-cevapta daha pek çok şeyi mütalaa ediyoruz.

Buyurun efendim.

III.- SUNUMLAR

1.- Profesör Doktor Murat Okcu'nun, dijital platformlarda çocuk istismarı, çocukların karşılaşabileceği tehlikeler, dijital bağımlılık sorunu, dünyadaki ve Türkiye'deki durum ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. MURAT OKCU - Teşekkür ediyorum.

İsmim Murat Okcu, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde Profesör Doktor Öğretim Üyesi olarak çalışmaktayım. Esas ilgi alanım: Kamu yönetimi, yönetim bilimleri ve özellikle 2015 sonrasında da dijital dönüşüm ve yapay zekâyla alakalı çalışıyorum. Benden bu konuyla ilgili sunum yapılması istendi. Başta Radiye Hanım olmak üzere... Kendisini burada göremedim, herhâlde şu anda yok.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Birazdan katılacak.

PROF. DR. MURAT OKCU - Birazdan katılacak, başta o olmak üzere herkese teşekkür ediyorum. Şahsınızı da tüm Komisyonu da saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkanım, ben ayrıca yanımdaki Betül Hocamı da uyardım, yirmi dakika olduğunda beni ekstra uyuracak, inşallah süreyi çok aşmamaya dikkat edeceğiz.

Şimdi, Komisyonumuzun adında geçen çocukları her türlü şiddet, ihmal ve istismardan koruma konusu, sizin de az evvel buyurduğunuz gibi, konuyu siber dünyaya, dijital dünyaya getiriyor, çevrim içi ya da on-line çocuk istismarı konusuna getiriyor. Eskiden cinsel istismar fotoğraf ve videolarla belgeleniyordu, fotoğraf ve videolar paylaşıldığında da zarar döngüsü devam ediyordu ki bu içeriğe "çocuklara yönelik cinsel istismar malzemesi" adı veriliyor fakat şöyle bir olgu oldu; 1990'lu yıllara gelindiğinde bu çocukların cinsel istismar materyalleri ve bunların ticareti neredeyse tam ortadan kaldırılacakken bir şey gündeme geldi ve bu her şeyi değiştirdi, yansıda gördüğünüz gibi rakamlar bir anda patladı: Evet, neredeyse ortadan kaldırılıyordu ki "internet" dediğimiz olgu çıkageldi. İnternetle birlikte on-line istismar, çevrim içi istismar rakamları da çok hızlı bir şekilde artmaya başladı. Yansıda 2004 yılında çocuk cinsel istismar materyalleriyle ilgili rakamı görüyorsunuz: 450 bin. Bu, 2022 yılında 87 milyonu -burada yer almıyor- 2023 yılında da 100 milyon görseli aşmış durumda. Ben hem birazdan sunacaklarımın özeti olması babında hem de en sonda söyleneceği en başta söylemek babında bir özet vereceğim, şunu açıkça belirtmek gerekiyor ki: Çocuğun çevrim içi istismarı tıpkı AIDS gibi, Covid-19 gibi küresel ve acil müdahale gerektiren bir halk sağlığı konumuna ulaşmış

durumda. Daha önceden yapılmayan ölçümler yapıldığında ortaya çıkıyor ki ülkelerde, çevrim içi çocuk istismarı her ülkede aslında yaygın bir olgu. Buradan şunu söylemek mümkün: Siber vatan aslında ciddi bir tehditle karşı karşıya, eğer düzenleme yapılmazsa büyük oranda savunmasız kalmaya devam edecek. Siber vatanda en büyük risk altında olanlar, potansiyel olarak en büyük mağdurlar da maalesef çocuklar olacak. 2024'te çocuk cinsel istismarı internetteki en büyük 3 tane tehditten 1'i hâline geldi. Bu, EUROPOL'un internet organize suç tehdidi değerlendirmesi içerisinde yer alıyor, diğerleri fidye yazılımı ve çevrim içi dolandırıcılık. Küresel pandemi maalesef çevrim içi çocuk istismarı sorununu daha da büyüttü. Dijital çağda çok ilginç bir durumla karşı karşıyayız, ben bunu "çocuk tacizi ve istismarı hizmeti sunulması" olarak adlandırıyorum, âdeta bununla ilgili bir piyasa oluşmuş durumda ve bu piyasaya girişler de çok kolay; sadece tek başına dolaşan yalnız aktörlerden oluşmuyor, çeşitli uzmanlık ve yetenekler sunan suç ağları bu suçun artışında önemli bir etkiye sahip. Siber suçluların kimileri ülke içinde yerleşik, bazıları yurt dışında faaliyet gösteriyor.

Bir başka önemli nokta: Yasal olarak kullanılan uçtan uca şifreli mesajlaşma uygulamaları suçluları gizlemekte, bu manada kötüye kullanılmakta. Yani, açıkçası karanlık şeylerin döndüğü ve bizim de "karanlık 'web'" yani "dark web" olarak adlandırdığımız "dark web" değil aslında sadece sorun. Bir başka önemli nokta: Özellikle 2010'dan itibaren yapay zekâ çocuk cinsel istismarı için yeni bir teknolojik olanak da söylüyor. Başkanım, sizin az önce buyurduğunuz gibi, internetten önce dünya bu şekildeydi, coğrafi olarak ülkeler sınırlara bölünmüştü ama internetten sonra -ki bunun bu hâle gelmesinde en önemli isimlerden bir tanesi Facebook'un sahibi Zuckerberg de aşağıda gözüküyor- maalesef, dünya bir ağ dünyası hâline gelmiş durumda ve bu dünyanın etkileri var. Buna "connected world" yani "bağlantılı dünya" deniyor. Peki, Türkiye'de çocuklarımız bu dünyaya ne kadar bağlılar, onlarla ilgili resmî rakamları açıklayayım. Çok taze bir TÜİK çalışması, 2024 Ekiminde, Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması diyor ki: Türkiye'de internete ulaşan çocuk oranı yüzde 90'ı geçmiş durumda, 91,3. Çocuklarımız internette iki saat ya da daha fazla bir süreyi geçiriyor, yüzde 53,6'sı interneti hafta sonu kullanmayı tercih ediyor. Çocuklarımızın yüzde 76'sından fazlasında cep telefonu...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Hocam, çok özür diliyorum.

Buradaki çocuk kastınız 0-18 yaş mı?

PROF. DR. MURAT OKCU - Evet, çocuk kategorisi...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Ama o istatistiklerde "iki saat" diye olan kasıt 0-18 yaş mı?

PROF. DR. MURAT OKCU - 0-18 yaş değil, ayrımına bakarım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tamam.

PROF. DR. MURAT OKCU - 18 yaş altı için rakamlar, ayrımına ayrıca bakarım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Özür diliyorum, sözünüzü kestim.

Buyurun.

PROF. DR. MURAT OKCU - Hani hızlıca aktarmak adına onları tek tek vermedim rapor adı verip ayrıntılar oradan takip edilebilir diye ama sizin söylediğiniz önemli, bazı noktalarda yaş ayrımını da sunumlara aktarmıştım, sunumdan sonra onları size tekrar sunayım Başkanım.

İnternet kullanım amaçlarına baktığımızda çocuklarımızın yüzde 83,9'u interneti video izlemek için kullanıyor, yüzde 75'i ödev yapmak için kullanıyor, yüzde 72'den fazlası oyun oynamak için kullanıyor. Çocuklarımızın sosyal medyayı kullanım oranı yüzde 66'yı geçmiş durumda, 11-15 yaş arasında bu yüzde 79'a kadar çıkıyor. En fazla da ziyaret edilen ve izlenen sosyal medya platformu yüzde 96,3'le YouTube. Özetle söylemek gerekirse çocuklarımızın dörtte 3'ünün telefonu var, yüzde 90'ından fazlası internette, yarısından fazlası hafta sonu bunu kullanıyor, dörtte 3'ü hem eğlenmek hem de öğrenmek için bunu kullanıyor, üçte 2'si sosyal medyayı kullanmayı ihmal etmiyor ve bunların da en çok izlediği yer YouTube. O yüzden, ben şu en altta belirttiğim ifadeyi cidden çok önemsiyorum; Çocuklar için artık ev anne-baba yanından daha fazla "Wi-Fi"nin olduğu yer, maalesef bu noktaya gelmiş durumdayız. Biz maalesef diyoruz dijital göçmenler olarak, dijital yerler bunun için aynı şeyi pek fazla düşünmüyor.

Evet, rakamlar bize gösteriyor ki Türkiye'deki çocuklar dijital dünyaya bağlılar ve tehditlere açıktır. 2023'te BTK tarafından hazırlatılan başka bir raporu paylaşmak istiyorum. Bu, 81 ilde 8 ile 16 yaş arasındaki 10.475 öğrenci ve bunların velileri ya da bakıcılarıyla yapılmış, 21 bine yakın insandan bahsediliyor. Burada internette geçirdiği süreden dolayı sorun yaşayan çocuklarımızın sayısı yarıdan fazla. "İnternette başka birisi bana incitici, kötü şekilde davrandı." diyenlerin kız ve erkek ayrımını görüyorsunuz, yüzde 15 ve 17, "Genel ahlaka aykırı mesajlar aldım." diyenler kızlarda yüzde 15'ten fazla, erkeklerde yüzde 19'dan fazla, "İnternette müstehcen içerikli yazı, resim, video gördüm." diyenler 30'lara yaklaşmış durumda, kızlar için yüzde 30, erkekler için yüzde 28,9. Bu arada "Gördüm." diyenler ile "Aldım." diyenler arasındaki fark aslında "Aldım." diyenlerin rakamının daha yüksek olacağına dair bir izlenim veriyor, belki yansıtılmamış olma ihtimali var. 15-16 yaş grubu özel bir grup, bunlar içerisinde tekrar edelim, 8-16 yaştan genel olarak yapılmış ama 15-16 yaş grubu özel olarak daha sıkıntılı. Söyleyeceğim hiçbir rakam, bakın, beşte 1'den az değil, bizzat "Genel ahlaka aykırı mesaj aldım." diyenler yüzde 20'den fazla. "Bir başkasının genel ahlaka aykırı içerikli mesajlar aldığını gördüm." diyenler yüzde 40'a yaklaşmış durumda bu yaş grubunda. "Ailem ve arkadaşarımla internette geçirdiğim süre yüzünden tartıştım." diyenlerin oranı yüzde 36'yı geçmiş durumda. "Derslerde bu yüzden sorun yaşıyorum, başarılarım düştü." diyenlerin oranı yüzde 44'ü geçmiş durumda. "Çocuklarımız internette yeni arkadaş ve kişiler arıyor." bu rakam yüzde 23,9; yüzde 24. Hiç tanımadığı kişileri arkadaş listesine ekleyenler neredeyse 5 çocuktan 1'i. "Kişisel bilgilerimi hoşlanmadığım şekilde birisi kullandı." diyenler yüzde 20'den fazla. "İnternette ben kendi olduğumdan farklı bir insan olarak davranıyorum." diyenler yüzde 10'u geçmiş durumda. "Müstehcen içerikli yayınlar, mesajlar gönderdim." diyenler, kızlarda yüzde 6, erkeklerde yüzde 10'a yaklaşmış durumda. Burada altını çiziyorum, bu çok ciddi yükselen bir tehlike. Bundan bir sonraki slaytta, daha sonrakilerde de bahsedeceğim.

"Bağlantılı ve tehditlere açık." dedik. Yukarıdaki yansının ilk bölümünde görmüş olduğumuz fiziki dünyada mağduriyetle alakalı görsel. Gördüğünüz gibi, TÜİK'in 2023 Raporu'nda güvenlik birimlerine gelen mağdur çocuk sayısının 242.875 olduğu gözüküyor; bunlar bilinenler, güvenlik birimlerine gelenler. Cinsel istismar mağduru çocuk sayısı bunların yüzde 10'unu

oluşturuyor. Kızlarımız da bu mağdur durumdakilerin yüzde 86'sı konumunda. Erkek çocuk ve kız çocuk toplamı 25.685; oranları da görüyorsunuz.

2014 yılında 11.095'ti çevrim içi cinsel istismara uğrayan çocuk sayısı. Dokuz yılda yüzde 231'lik bir artış; internet yaygınlaştıkça bu sorunun da arttığını görüyoruz. Edinburgh Üniversitesinin yapmış olduğu "Işığa Doğru" araştırmasından ben Türkiye'deki rakamları buldum; maalesef, Türkiye'de bizim çevrim içi cinsel istismara yönelik rakamlarımız henüz yeterli değil. Bunu sunumun sonunda ayrıca eksiklik olarak tekrar belirteceğim. Bu araştırma raporunda, Türkiye'de çocukların yüzde 13'ünün rıza dışı cinsel görüntü paylaştığını gösteriyor. Ayrıca, Amerika'da İstismara Uğramış Çocuklar Merkezi var, bu Merkezin önemi şu: İnternetin tekeli Amerika'da olduğu için suç ihbarları da özellikle hizmet sağlayıcıları tarafından bu birime yapılıyor. Burada, Türkiye'de çocukların cinsel görüntülerini içeren 817.503 dosyadan bahsediliyor. Aynı suçla ilgili farklı görüntüler bile olsa 40 milyon, 50 milyon farklı görüntüden bahsediyoruz demektir bu. Her gün ortalama 2 binden fazla dosya yükleniyor demektir; suçla ilgili dosya internete yükleniyor. Biz, çocuklarımız küresel bağlantılı diye seviniyoruz ama bu durum aslında suçlularla muhatap olmaları için de kapı aralıyor. Amerika'da erkeklerin yüzde 11'i, Avustralya'da yüzde 7,5'i, İngiltere'de yüzde 7'si yani "Avrupa" diyebiliriz aslında, bu da yine araştırma sonucu; 9 erkekten 1'i cinsel taciz suçuna karışmış insanlar, dokuzda 1 risk ihtimali var.

Bağlantılı dünyada suçlar nasıl? Yani küresel ölçekte suçlar nasıl, hemen ondan bahsedeyim. Bu Childlight Enstitüsünün paylaştığı rakamlar gerçekten korkunç. 2023'te 157 farklı ülkede 36 milyon veri incelenmiş, 125 akademik çalışma incelenmiş ve ortaya şu çıkmış: Son bir yılda 300 milyondan fazla çocuk çevrim içi cinsel istismar mağduru; bu, her 8 çocuktan 1'inin çevrim içi cinsel istismara maruz kalması anlamına geliyor. Her saniye internette bir istismar vakası rapor ediliyor. Çocukların yüzde 3,5'i çevrim içi cinsel şantaja maruz kalmış durumda.

Yine, Amerika'da, az önce bahsetmiş olduğum Cinsel İstismara Uğramış Çocuklar Merkezi 2023 rakamları da korkunç. Bu Merkeze 2023 yılında 36,2 milyon ihbar yapılmış durumda tüm dünyadan, bu sadece Amerika için geçerli değil. Bu, bir önceki yıla göre yüzde 12'lik bir artış ifade ediyor. Suçlarla ilgili dosya sayısı 100 milyonu aşmış durumda; bu, 2022'ye göre yüzde 19'luk bir artış. Burada suçların oranına baktığınızda, 35,9 milyonu eskiden "çocuk pornografisi" diye tabir ettiğimiz, şimdi "çocuk cinsel sömürü malzemesi" demeyi tercih ettiğimiz görüntülerle alakalı. 186 bin ihbar, çocukların cinsel eylemler için on-line ayarlanmasıyla alakalı yani çocuk kılıfına girme; bu rakam son bir yılda yüzde 300 artmış durumda. Çocuğa müstehcen malzeme gönderilmesi, yanıltıcı alan adı kullanımı, çocuk seks turizmi ihbarları da yine ön plana çıkıyor.

Sayın Başkanım, 63.892 ihbar, acil koduyla güvenlik kuvvetlerine gönderilmiş ve son üç yılda yüzde 20'lik bir artış olmasına rağmen ihbarlarda, acil ihbarların sayısı yüzde 140 artmış durumda. Burada hocam da bahsedecek, az evvel yolda konuştuk, "sexting" diye yeni bir kavram var; yükselen bir tehdit, çocuklar arasında artan bir eğilim; akranlar arasında cinsel içerikli mesaj ve çıplak fotoğraflar, müstehcen fotoğraflar paylaşma sorunu. Bu kavram aslında bizi "kendi kendine oluşturulmuş çocuk istismar materyali" kavramına götürüyor. Bu, demin de söylemiş olduğum gibi akranlar arasında gönüllü değişimle başlıyor fakat ilk gönderenin rızası dışında üçüncü tarafa yollandığı andan itibaren bir çocuk cinsel istismar malzemesi hâline geliyor.

Bir sivil toplum kuruluşunun, Thorn'un 2019'da 9-17 yaş grubunda Avrupa'da bin çocukla yaptığı çalışmanın neticesi şunu ortaya koyuyor: Çocuklar bunu normal görmeye başladılar. Rızaya dayalı içerikler bile hızlıca zararlı hâle geliyor çünkü paylaşıyor. Eylemsiz kalınması, çocuğun kendini suçlu hissetmesi veya çocuğun utanç duyması sorunu daha da kilitliyor; çocukların zararı artabiliyor ya da çocuklar yalıtılabilir. Modern flört anlayışı, değişen flört anlayışı bunun en büyük sebeplerinden bir tanesi ve yine pandeminin etkisi var. 2020'de çocukların kendi kendine ürettikleri malzemelerin "web" sitelerinde paylaşılması, bunları içeren "web" sitelerinin oranı yüzde 77 artmış durumda. Burada özellikle 13-17 yaş grubunda yani yaş büyüdükçe "sexting" dediğimiz olgu daha da artıyor. Yaşlılar arasında çıplak fotoğraf paylaşmayı normal görenler yüzde 40'a yaklaşıyor bu grupta. Erkeklerin yüzde 10'u, kızların yüzde 20'si; kızlar -en azından bu raporda- "sexting"i daha çok normal görmeye başlıyor. Belki çok ilginç bir rakam, bu çocuklara "Sen çıplak fotoğraf veya videoyu paylaştıktan sonra nasıl hissettin?" diye sorulduğunda yarısına yakını aslında "Olumlu hissettim, iyi hissettim." şeklinde cevap veriyor. Bunların yüzde 63'ü eğer böyle bir paylaşım yaparsa sosyal platformlarda, internet platformlarında kendisine bir zarar geleceğini düşünmüyor. "Hiç kendi yaşınızdaki birinin çıplak fotoğrafı veya videosu onun haberi olmadan size gösterildi mi, gönderildi mi?" sorusuna da erkekler ve kızlar yüzde 25'ten fazla "Evet." cevabı veriyor.

Pek çok yeni kavramla karşı karşıyayız sayın hazırun. Özellikle "siber suç" "siber zorbalık" "çocuk pornografisi" gibi kavramları zaten az çok biliyorduk internet ortaya çıktığından bu yana ama 2016'dan itibaren çocuklara yapılan cinsel istismarın vahametini vurgulamak üzere "çocuk cinsel istismar malzemesi" kavramı kullanılmaya başlandı çocuk pornografisi yerine. Uluslararası metinlerde de bu tercih ediliyor ve bu kavramın yanında, demin söylemiş olduğum, "kendi kendine oluşturulan çocuk cinsel istismar malzemesi" var. Son dört beş senedir de artan çok başka büyük bir tehdit var: "Yapay zekâyla oluşturulmuş çocuk cinsel istismar malzemesi" adı altında. Cinsel güdümlenme ya da manipülasyon diye bazı yerlerde "çocukların uşaklaştırılması" diye de geçiyor. "Grooming" diye bir kavram var, reşit olmayan çocukla duygusal bağ ve güven ilişkisi kurulması. Cinsel şantaj, "sextortion" diye geçiyor. Cinsel içerikli mesajlaşmayı, "sexting"i söyledim. Çocuk cinsel istismarının canlı yayınlanması olgusu var, "Livestreaming" diyorlar ya da "canlı uzaktan çocuk istismarı" deniyor. Kimlik avı ya da ortalama yapılması var, "Phishing" kavramı. Çevrim içi iftira atılması ve -ben bunu yeni gördüm açıkçası, bu konuya çalışırken en son rastladım, birazdan hangi yasa metninde var onu da söyleyeceğim- "cyberflashing" ve "epilepsi trolleme" denilen iki tane kavram gördüm. Siber yanıp sönmeye yani "WI-FI" ve "bluetooth" vasıtasıyla... Özellikle bu iPhone'ların "airdrop" özelliği var, "bluetooth" kullanarak kolayca dosya gönderme, bunun kötüye kullanımı var ve çocuklara da hiç o farkında olmadan eğer "WI-FI" ve "bluetooth"u açıksa cep telefonuna flaşlama yapılıyor, kadınlar için de bu tehdit söz konusu. "Epilepsi trolleme" diye bir şey varmış, ışığa duyarlı epilepsili kişilerin taciz edilmesi. Onlarda işte, moralini bozmak, küçük düşürmek vesaire için nöbetlere neden olacak ışık görüntüleri yollamak; böyle bir taciz de varmış.

Şimdi, sunumun girişinde, özet kısmında bahsettiğim çok önemli gördüğüm bir başka noktanın altını çizmek istiyorum. Normal fiziki dünyada karşılaşmadığımız bir şeyle karşı karşıyayız, çocuk cinsel istismarı ve tacizi piyasası var. Burada ürün ve hizmetler sunuluyor ve çok acıdır ki buraya giriş kolay çünkü yasalar buna izin veriyor ve fiyatlar da çok uygun. Burada özellikle

formlarda, ağılarda, sohbet odalarında, çok daha kötüsü "peer to peer" diye geçen yani uçtan uça şifrelemeli mekânlarda da -dijital mekânlarda bile- çocuk cinsel istismar malzemesi alışverişi yapılıyor. Suçlular burada fantezilerini ve daha önceki suçlarını paylaşıyorlar. Veri ticareti çok yaygın ve çok büyük bir sorun hâline gelmiş durumda. Yani suç piyasasında suç ürün ve hizmeti sunuluyor bu suçu işleyenlere ve işleme niyeti olanlara. Bu kavramlar bizi başka kavramlara götürüyor. Literatürde hizmet olarak suç kavramı var, "crime as a serves" hizmet olarak suç yani daha Türkçesi size suç hizmeti sunulması. Bunların alt kırılımları var; size fideye yazılımı hizmeti sunuyorlar, kimlik avı hizmeti sunuyorlar, kötü amaçlı yazılım hizmeti sunuyorlar, "siteleri çöktürme" anlamına gelen "DDoS" saldırısı hizmeti sunuyorlar. Size bir virüs ağını, "bot"ları size kiralyorlar ya da fiyatı karşılığında -siz buna razıysanız- size kullanıdırıyorlar.

Peki, çözüm ne? Hemen oraya doğru gelelim. Burada, Avrupa kamuoyunun talebini paylaşmak istiyorum: ECPAT International 2023 anketi yapılmış; 110 ülkede, 134 STK'nin üye olduğu bir kuruluş. Bu 15 Avrupa Birliği ülkesi ve İngiltere'de yapılmış, 18 yaş üstü yani reşit insanlardan 25 binden fazlasına sorulmuş, alınan cevaplar şu: Avrupalı katılımcıların yüzde 91'i diyor ki: "İnternet çocuklar için riskli." Yüzde 86'sı diyor ki: "Risk azalmıyor, artıyor." Burası çok önemli, yüzde 95'i "Çevrim içi hizmet sağlayıcıları için yasalar çıkarılması gerekiyor." diyor. Yüzde 91'i "Hizmet sağlayıcıların hizmetlerini önleyecek şekilde bu ürün ve hizmetler tasarlanmalı." diyor. Yüzde 81'i "Hizmet sağlayıcılarına bir istismarı tespit etme, bildirme ve kaldırma zorunluluğu getirilmeli." diyor. Yüzde 50'den fazlası da diyor ki: "Bu sorunla ilgili izlenecek politikalar bir sonraki seçimde benim nasıl oy kullanacağımı belirleyecek." diyor. Yani aslında Avrupa'dan gelen talep net, hizmet sağlayıcılarına yönelik bir hukuki düzenleme talebi. Peki, Avrupa Birliği ve İngiltere buna cevap verdi mi? Aslında verdi. Şubat 2024'te yürürlüğe giren AB'nin dijital hizmetler yasası, çevrim içi platformlara, arama motorlarına neyi getirdi? Kadınlara yönelik siber şiddet veya çocuklara yönelik çevrim içi zarara karşı zorunlu risk azaltma şartını getirdi. İngiltere'de, Birleşik Krallık'ta çevrim içi güvenlik yasası 2023'te kabul edildi. Ben şu kavramı çok önemsiyorum: "Duty of care" yani "özen yükümlülüğü." Tüm hizmet sağlayıcıları, dijital hizmet sağlayıcıları çocuklara karşı -diğerlerine de- özen gösterme yükümlülüğüne sahip kılınmak zorundalar. Küresel olarak aslında Avustralya'da 2021'de bunun örneğini görüyoruz.

Sayın Başkanım, sayın hazırun; aslında yine küresel olarak bir hareketlenmeden bahsetmek mümkün hem yasal düzenlemeler anlamında hem politika tasarımları anlamında hem de eğitim, öğretim ve hazırlanma anlamında. Bakın, Zimbabve'de veri koruma yasası 2021'de çıkarıldı, çocuklara yönelik çevrim içi şiddet ayrıca suç sayıldı. Malezya'da 2017 tarihli çocuklara karşı cinsel suçlar yasası zaten çıkarılmıştı, 2024'te bu, bir düzenlemeye gidilerek cinsel şantaj yani "grooming" ve çocuk cinsel istismarının canlı yayını ayrı bir suç olarak tanımlandı. Filipinler'de 2022'de çevrim içi cinsel istismarla mücadele için yeni bir mevzuat çıkarıldı. Kenya, 2022-2026 için ulusal eylem planını devreye soktu. Vietnam, daha güvenli internet için çocuk çevrim içi koruma programını devreye soktu. Bosna Hersek'te, Tanzanya'da öncü kuvvetler dediğimiz kolluk kuvvetleri ve bu işle ilgilenenler aslında eğitime alındılar.

Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç'un daha geçenlerde katıldığı bir küresel aktivite var. 4-5 Aralık'ta Abu Dabi'de yapıldı, "WeProtect" 2024 Küresel Zirvesi. Buraya 600'e yakın devlet idarecisi, uzman katıldı. Sayın Bakanımızın da katıldığı zirve sonucunda devlet görevlileri şunları taahhüt ettiler, dediler ki: "Biz iş birliğini güçlendireceğiz, farkındalığı ve önleyiciliği arttıracacağız, geleceğe yönelik mevzuatı hayata geçireceğiz. Kız, erkek veya engelli gibi farklılıkların getirdiği zorlukları ele alacağız. Çocukları ve cinsel istismara uğrayanlardan geri kalanları güçlendireceğiz. Çocuk koruma sistemlerini bütüncül olarak ele alacağız, koordinasyon ve uygulamayı sağlayacağız."

Son olarak, aslında küresel olarak rehberlik için kullanılan çeşitli belgelerdeki ortak noktaları söyleyip sunumumu tamamliyorum Sayın Başkanım. Burada stratejilerin bazılarının önleme stratejisi olduğunu görüyoruz. Çocukların, ebeveynlerin, bakıcıların bu konuda eğitilmesi, ön saflarda çalışan öğretmenlerin, sosyal hizmet çalışanlarının eğitilmesi, kolluk kuvvetlerine -demin dediğim gibi- personel, donanım ve sistem desteği sağlanması. Yasama ve politika düzenlemeleri var. Özel sektörle iş birliği çok önemli. Özellikle güvenlik önlemlerinin artırılması, raporlama mekanizmalarının sağlanması için özel sektörle iş birliğine gidilmesi önemli. Veri toplama ve araştırma, Türkiye'nin de en büyük eksikliğini oluşturan bir başka nokta. Başarılı uygulama için şu üç şeyin altı çiziliyor: "Farkındalık ve katılım, kapasitenin geliştirilmesi ve izleme ve değerlendirmenin sağlanması."

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun Betül Hanım.

2.- Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç'ın, dijital dünyada çocuğa yönelik şiddet, şiddetin türleri ve şiddeti önlemeye yönelik çözüm önerileri hakkında sunumu

DOÇ. DR. BETÜL ORHAN KILIÇ - Değerli Başkanım, değerli vekiller, değerli katılımcılar; öncelikle günümüzde çocuk istismarının önlenmesiyle ilgili böyle önemli bir toplantıda, Komisyonunda bulunduğum için mutluluk duyuyorum. Hepinize çok teşekkür ediyorum davetleriniz için. Bugün burada olmayan ama bana rehber olan ve burada bulunmama vesile olan Profesör Doktor Betül Ulukol Hocama da teşekkür ediyorum.

Ben, bugün, Murat Hocamın kapsamlı konuşmasından sonra bir çocuk hekimi gözüyle dijital dünyada çocuk istismarını anlatmadan önce çok kısa kendimden bahsedeyim. Kendim çocuk hekimiyim. Başkent Üniversitesi Hastanesinde Doçent Doktor olarak çalışmaktayım. Özellikle çocuğun istismarının önlenmesi, engellenmesi bu alanda çocuk polikliniği ve çocuk hekimi olarak ne yapılabilir; ilgi alanlarım bunlar. Özellikle, aynı zamanda dijital dünyada hem çocukların hem ebeveynlerin bilinçlendirilmesiyle ilgili çalışmalarımız da mevcut, bu alanda da çalışıyorum.

Herkese teşekkür ediyorum. İzninizle, sunumuma başlamak istiyorum.

Bugün ben size dijital dünyada çocuk, buna yönelik şiddet, bu şiddetin birtakım türleri -Hocam ayrıntılı bahsetti- ve bunu nasıl önleriz; bunlardan bahsetmek istiyorum. Bir önceki toplantıda da çok ayrıntılı olarak konuşuldu, tekrar altını çizmeyeceğim. Biz, çocuğu sosyoekolojik kuramda merkezde çocuk, çevresinde ebeveyni, okulu, arkadaşları ve toplumla birlikte değerlendiriyoruz. Peki, dijital dünya bunun neresinde? Aslında dijital dünya bu basamakların hepsinde, bunların her bir ilişkilerinde. Peki, bu dijital dünyanın çocuğa olumlu etkileri yok mu? Şüphesiz pandemide buna hepimiz yaşadık, bir çoğumuzun

çocuğu evinden eğitimini aldı, gelişimine katkıda bulundu, keyifli zaman geçirdi, arkadaşlarıyla bir arada oldu, dil becerileri arttı. Şüphesiz olumlu etkileri var fakat uygun ve yeterli kullanılmadığında biz biliyoruz ki birçok olumsuz etkisi de var. Özellikle erken çocukluk dönemi dediğimiz ilk 3 yaşta dil gelişimini, sosyal gelişimi azalttığını, çocuklarda birtakım fiziksel, psikolojik, ruhsal, davranışsal sorunlara vesile olduğunu, günümüzün en ciddi sorunu bağımlılığa neden olduğunu ve bugün hepimizin burada bulunma sebebi, bu dünyada çocuğun istismar açısından da risk altında olduğunu vurgulamak istiyorum. Hocam da belirtti, internet ve özellikle de akıllı telefonların hayatımıza girişiyle birlikte bu geleneksel şiddet yerini dijital dünyada şiddete bıraktı. Neden? Çünkü kimliğimizi gizleyebiliyoruz, hızlı yayılıyor, aktarım kolay, çok geniş kitlelere çok kısa sürede ulaşıyoruz ve maalesef bizim çocuklarımız bizlerden çok daha iyi dijital kullanıcı, dolayısıyla da biz riskleri onlar kadar öngöremiyoruz. Diğer en önemli risk, çocuklarımız bu dijital dünyadaki şiddeti aynı hâliyle gerçek hayatta da yapmaya çalışıyorlar. Bu anlamda Çocuk Hakları Komitesi 2021'de yeni bir tırnak açarak... Evet, biz çocuğun haklarını biliyoruz, her çocuğun dijital hakları var, bu bir temel ihtiyaç. Bu çağda her çocuğun dijital yararlanımı kaçınılmaz ancak güvenli bir çevrede ve ebeveyn denetiminde olması çok önemli.

Evet, hocalarım daha önceden istismarı çok ayrıntılı anlattılar, ben bunlardan çok ayrıntılı bahsetmeyeceğim. Peki, dijital dünyada istismar ne? Dijital dünyadaki çocuğun cinsel istismarı çocuğun bilmediği, anlamadığı, anlasa bile onay vermesi mümkün olmayan her türlü cinsel davranışla karşı karşıya kalması. "Siber grooming" -Murat Hocam da bahsetti- âdeta dijital zeminin kaygan bir zemin gibi kullanılarak çocuğun kandırılarak, manipüle edilerek dijital istismarı.

Zorbalık, hayatımızın her aşamasında özellikle güç dengesizliğine bağlı, çocuğa zarar verme niyeti taşıyan her tür çevrim içi duruma da biz siber zorbalık diyoruz. Evet "siber grooming"de ilk başta istismarcı çocuğu tanıyor, hedef alıyor, ihtiyacını biliyor, ailede görmediği sevgiyi, ilgiyi, dijital yolla çocuğa veriyor, çocuğu çevresinden izole ederek bu ilişkiyi cinselleştirerek bunun devamını sağlıyor, kabaca bu şekilde. Bu alanda yapılan araştırmalar kısıtlı, Dünya Sağlık Örgütü'nün 2022 Raporu iki ana başlıkta bunun sınıflandırıyor, biraz evvel hocam da söyledi, bunlardan bahsedeceğim. Şimdi, buz dağının görünen, hepimizin tüylerini diken diken eden kısmı çocuğun çevrim içi olarak cinsel sömürüsü ve istismarı. Ben biraz evvel Murat Hocamı dinlerken bir ebeveyn olarak da çok kaygılandım. Yani bu ne? Çocuğun cinsel talepte bulunması, görüntüsünün kopyalanması, paylaşılması, satılması, var olmayan görüntünün var gibi olması, canlı yayınlanması, bunların hepsi çocuğa zarar veren her türlü cinsel davranış ama maalesef birçoğumuzun yok saydığı ama çok da önemli olan buz dağının görünmeyen kısmı siber zorbalık. Nedir siber zorbalık? Aslında çocuğa zarar veren her tür tehdit etme, küçük düşürme, alay etme, istemediği teklifte bulunma, bunların da aslında çok ciddi risk olduğunun altını çizmek istiyorum. Bu açıdan DQ Enstitüsü'nün 2020 yılında Çocuklar İçin Çevrim İçi Güvenlik İndeksi diye bir indeks var; 30 ülkenin değerlendirildiği 8-12 yaş çocuklar ki bizim ülkemiz de bunların arasında. Şuna dikkat çekmek istiyorum: Her 2 çocuktan 1'i siber zorbalıkla karşı karşıya ve maalesef her 3 çocuktan 1'i çevrim içi ortamda istemediği cinsel materyalle karşılaşılıyor. Ülkemiz ne durumda? Şimdi, bu tabloya baktığımda gurur duydum ilk, çünkü İspanya'dan sonra 8'inci sıradayız yani güvenlik açısından üst sıralardayız ama maalesef siber riskler açısından baktığımızda iş o kadar da yüz güldürücü değil, 24'üncü sıradayız. Yine, ülkemizde yapılan ortaokul öğrencilerini kapsayan araştırmada RTÜK diyor ki: "Çocuklar tek başlarına internete giriyorlar ve dolayısıyla da çoğu zaman siber zorbalıkla her 2 çocuktan 1'i karşılaşılıyor." Bu anlamda burada bulunan Nilüfer Hocamın yaptığı araştırmada cinsel istismar mağduru çocukların 135'i dört yıl boyunca bu yolla yani dijital yolla bu istismara maruz kaldığı da görülmekte. Başka bir araştırma, bu da yine tüyler ürpertici; 13 bin çocuk, evet, bunlar dijital dünyada cinsel istismarla, belki materyalle karşılaşılıyor ama ebeveynine söyleyemiyor; her 3 çocuktan 1'i söyleyemiyor. Burada herhangi birimizin başına bir olumsuz durum gelse kendimizi savunuruz ve suçlu görmeyiz ama çocuk maalesef herhangi bir kötü deneyimde "Ben suçluyum, ben hatalıyım." diyor, bu da görünen diğer sorun. Peki, biz çocuğumuzu nasıl koruyalım? Evet, çocuğumuzu tek başına değerlendiremiyoruz, korurken de tek başına koruyamayız. Sosyoekolojik kuramda çocuğumuzu bir kere her tür dijital istismardan koruyalım. Bunu yaparken bizler, hekimler, ebeveynler, aileleri, öğretmenler, politika yapıcılar iş birliği içinde olmalı. Bu anlamda toplumun ihtiyacı bilinmeli, buna ait -çok kaba bir tabir ama bir hekim olduğum için belki- her ülkeye ait reçeteler oluşturulmalı. Şimdi, İspanya'dan Betül Hocam çok ayrıntılı bahsetmiş, ben öğrendim. Aslına bakarsak çocuğun istismar ve ihmali önlemede kanıt düzeyi çok yüksek İspanya'nın ama çevrim içi istismarda size aynı şeyleri söyleyemeyeceğim. Sadece bir kılavuzluk etmesi açısından 2022 Dünya Sağlık Örgütü Raporu'nu size sunuyorum. Peki, ne yapabiliriz? Öncelikle daha henüz kendi aramızda konuştuğumuz bu istismarın tanımının kanunda yasalaştırılması lazım. Grooming ne demek? Çevrim içi suç alanı ne demek? Hukuki yaptırımlar nasıl? Polisleri eğitmeliyiz, polisler açısından bizim görünürlüğümüzü arttırmalıyız. Bir kere halkı uyandırmalıyız, halk bilmeli. Çocuğa demeliyiz ki: Sokakta yapmayacağın davranışı dijital dünyada yapma. Biz bunu yapmalıyız ama biz istediğimiz kadar yapalım, çocuğa güvenli bir çevre, bazı kategoriler oluşturmadıkça çocuk kendini koruyamaz, güvenli bir dijital çevre oluşturmamız. Çocuk zora düştüğünde ne yapacağını bilmeli, yardım istemeli, bunun kendi suçu olmadığını bilmeli. Diğer taraftan da hem çocuğun hem ebeveynin eğitimi çok önemli, dediğim gibi, bu alanda yapacak çok iş var. Bütüncül bir odaklanma, ebeveyn, çocuk, okul temelli, teknolojik ve toplum kökenli bütüncül bir yaklaşımla, ancak o şekilde biz -biraz evvel Başkanımın da arz ettiği gibi- çocuklarımızı koruyabiliriz. Bu anlamda baktığımızda eğitim programları çok önemli, maalesef çocuğun çevrim içi istismarını önlemede kanıt düzeyinde yüksek kanıtı olan tek şey siber zorbalık ama bu diğer alanlarda etkisiz olduğu anlamına gelmiyor, çalışmak ve çabalamak gerekli. Biz çocuk odaklı eğitimde ne yapmalıyız? Çocuğa dijital vatandaşlığı öğretmeliyiz. Nasıl ki çöpünü yere atmaması gerekiyorsa dijital dünyada şifreleri, güvenliği olmalı, problem çözebilme yetkisi olmalı "Hayır." demeli, "Durl!" demeli, yardım istemeli, yeri geldiğinde onun yerine olumlu davranışları koymalıyız. Yani çocuğumuz dışarıda seksek oynayamıyor -bizim çocukluğumuz dışarıda seksek oynayarak, hoplayarak, zıplayarak, kartopu oynayarak geçti- çocuk bunu yapamıyor, çocuğa bu çevreyi ben sağlayamıyorsa bu anlamda ben ebeveyn olarak onunla parka gitmeliyim, kitap okumalıyım ve bu alanda birçoğumuzun gözünden kaçan flört istismarını ve sağlıklı ilişkiyi çocuklarımıza öğretmeliyiz. Ama biz çocuğu ebeveynleri eğitmeden asla eğitemeyiz. Maalesef burada birçoğumuz cinsel istismar toplumda denildiğinde tüylerimiz diken diken oluyor ama dijital dünyadaki bu istismarla ilgili çalışmalarda maalesef ebeveynlerin bu tehditleri gözden kaçırmaları çok endişe verici. Biz ebeveynleri eğitirsek, bir, rol model yoluyla çocukları eğitiriz; iki, ebeveyn bu çocuğu denetler, o yolla çocuğu eğitmiş oluruz, bu alanda teknolojiyi de kullanabiliriz. Olumlu ebeveyn, çocuk iletişimi, aile, özellikle ailenin çocuğunu denetlemesi. Biz yaklaşık bir buçuk ay önce bir Dijital Oyunlar Kongresi yaptık Betül Hocamın

Başkanlığında, orada da bir sunumumuz vardı, ben Başkent Üniversitesinde; bizim hastalarımızın çoğu, yüzde 95'i yüksek lisans mezunu ebeveynler, sadece yüzde 12,9'unun telefonunda çocuğunu kontrol eden bir uygulama vardı yani bu noktada aslında dönüp de bir bakmak lazım. Evet, ebeveynliğe yeni bir ebeveynlik kavramı daha geldi: Dijital ebeveyn. Nedir? Çocuğun gelişimini destekleyen, rehber olan, yol gösteren ama risklerden çocuğunu koruyan ebeveynlerdir. Bununla ilgili birtakım yaş sınırları var, bunlardan tek tek bahsetmeyeceğim ama bilmemiz gereken 3 yaştan önce bir çocuğun bir kere ekrandan uzak olması, 9 yaştan önce tek başına internete girmemesi, 13 yaştan önce -ki buna biraz sonra tekrar değineceğim- sosyal medya hesabını oluşturmaması ve günlük hayattaki aktivitelerinin yerini ekranın almaması.

Dijital oyunlar... Biraz evvel hocam TÜİK verilerini söyledi. Maalesef, çocuklar dijital oyunları çok seviyorlar, olumlu etkileri de var ama en son bunun kötü bir örneğini gördük Roblox'ta, dolayısıyla dijital oyunlar da aslında istismar için risk faktörü. Bunun için Avrupa'nın bir sınıflandırması var: PEGI. Biz de çocuğumuzun oynadığı oyunlardaki bu derecelere bakarak cinsel içeriği var mı, küfür, şiddet içeriyor mu onları denetlemeliyiz.

Son olarak "sharenting" kavramından bahsedeceğim. Bu aslında çoğumuzun gözünden kaçan, sosyal medyada ebeveynlerin çocuklarına ait paylaşım yapma durumu. Bir, çocuğunun mesela ek gıdaya geçerken olan veya tuvalet eğitimini paylaşan ebeveynler var; bir kere çocuk büyüdüğünde bunu unutmak isteyebilir, özel hayatına saygıya aykırı. Diğer taraftan, çocuğun çıplak, deniz kenarında, okulunun resmini içeren fotoğraflar paylaşan ebeveynler var; hem mahremiyetini ihlal ediyor hem kimlik bilgilerini deşifre ediyor yani çocuk istismarını ebeveynin kendisi yapıyor. Bir de ebeveyn çocuğun eline bir hamur veriyor, markasını paylaşıyor. Bir de orada ne yapıyor? Çocuğu ticari bir sömürü olarak dijital dünyaya kendi servis ediyor, dolayısıyla aslında bu noktada "sharenting" in kendisi de bir çocuk istismarı. Peki, ne kadar sık? Maalesef hem ülkemizde hem dünyada çok sık ve sadece "sharenting" değil, bu mahremiyeti ihlal eden ve kimlik bilgileri içeren paylaşımlar da çok sık. Biz Betül Hocamla tek tek bir Instagram hesabı oluşturduk, ebeveynleri ekledik ve baktık, gördük ki her 2 ebeveyninden biri çocuğunun çıplak resmini paylaşıyor; bu çok tedirgin edici, kaygı verici bir durum. Sadece bu kadar mı? Bu kadar da değil eğer ebeveynin psikolojik sağlamlığı düşükse, internet bağımlılığı varsa, kendisinin Instagram'da takipçi sayısı yüksekse bu ebeveyn çocuğunun bu tarz paylaşımlarını daha çok yapıyor yani biz ebeveyni güçlendirmesek çocuğu güçlendirmemiz çok kâfi olmayacaktır, dolayısıyla ebeveynlerin dijital kullanım konusundaki farkındalığının artırılması direkt ve dolaylı olarak çocukları dijital tehlikelerden, dijital dünyadaki izlerden korur diyorum.

Okul temelli eğitim şüphesiz bu birçok konuda çok ciddi faydası olan bir şey çünkü çocukların ana babasından sonraki en yakın çevresi öğretmenleri; onların eğitimleri, okulda çevrim içi istismar, flört istismarı ve bu konuda eğitimlerin verilmesi önemli. Sosyal medya... Peki, çocuklar ne zaman sosyal medya hesabı açabiliyor? COPPA'yla 13 yaştan sonra açabiliyor. Dünyada nasıl? Farklı ülkelerin farklı yaş sınırları var, mesela Çin 18, Hollanda 13, İspanya 16. Bu anlamda bizim Aile Bakanlığımızın da 2024'te bir Dijital Bağımlılık Çalıştayı'nda bu yaş sınırlarını biraz daha yukarıya çekmeyle ilgili girişimleri mevcut. Ülkemizde bu dijital düzenlemeyle ilgili şeyler var ama altını çizmek istiyorum: Evet, yasaları düzenleyelim, çok güzel ama uygulamalar ve düzenleyici eylemlere geçemezsek o noktada yasalar da tek başına koruyucu değil. Bu anlamda ulusal ve uluslararası birçok çalışma var -hocam bahsettiği için çok hızlıca geçiyorum- özellikle çocuğun dijital haklarını sağlamalıyız. Her çocuğun dijital erişim hakkı vardır. Eğitim ve seminerlerle eğitim vererek hem aileleri hem çevreyi hem doktoru hem polisi eğitmeliyiz, bilmeli dijital riskini. Diğer taraftan bu mevcut farkındalığı davranış ve tutuma geçirmek için de ekstra bu eğitimlerin pekiştirilmesi çok önemli. Tabii ki birtakım önleme müdahaleleri, politika yapıcıların kanuni düzenlemeleri, bunlar da çok önemli ama bu yolda, evet, Başkanımın da buyurduğu gibi, tek başımıza hiçbir şeyiz, hep birlikte ekip hâlinde bir şeyler yaparak ancak bu dijital dünyada çocuğumuzu koruyabiliriz çünkü biz biliyoruz ki yarının geleceği onlar.

Tüm çocukların her türlü riskten korunması dileğiyle.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz, hocalarımıza teşekkür ediyoruz.

Ben sizin sunumlarınızı dinlerken bana hatırlattıklarınızı arz edeyim. İnsanlığın en eski uğraşı bir araya gelmek yani temel bütün hayatın, bildiğimiz bütün sanatların, bilimlerin, bütün insani uğraşların temel maksadı bir araya gelmek, bir araya gelme sanatı; aileyi böyle kurarız, şehri böyle kurarız, ulusu böyle kurarız, devleti böyle kurarız. Bir araya gelmek için de klasik dönemde -dijital öncesi döneme klasik diyorum yani bir yirmi yıl öncesi- bize şöyle öğretildi: Saygı dediğimiz şey kamusalın yapı taşıdır. Kamusal her şeyi, insani anlamda saygı, mesafe, uzaklık, mahremiyet; bu dijital bunların hepsini öldürüyor. Âdeta yeniden tanımlamamız gerekiyor. Hani mahremiyetin en klasik tanımı nedir? Hiç kimsenin beni görmesinden emin olduğum alan benim mahrem alanımdır denir veya duymasından. Şimdi, dijital bunu mahvediyor yani bütün mahrem alanlar aynı anda kamusallaşıyor dijitaldeki bir düğmeyle veya tersi olabiliyor, onun için tehlike çok büyük.

Ben teşekkür ediyorum Murat Hocama da sizlere de.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A.- Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Murat Okcu ve Doçent Doktor Betül Orhan Kılıç tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet arkadaşlar, buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ben bir soru sorabilir miyim? Komisyon üyesi değilim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tabii, buyurun efendim.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Kıymetli hocalarımıza da çok teşekkür ediyorum.

Konuyu uzun zamandır çalışan ve bu konuyla ilgili çok da endişeleri olan bir milletvekiliyim. Çok önemli tespitlerde bulundunuz, veri paylaşımları yaptınız. Bir, şunu söylemek istiyorum, bir tespit: Bu veri paylaşımlarında aslında yurt dışı anketlere, raporlara baktığımızda da çok eski tarihli raporlar var 2018 gibi, 2015 var hatta az önce aramızda da istişare ettik. Daha yeni, güncel raporlar, araştırmalar yok mu bu konuyla ilgili? Çünkü bu konu gümbür gümbür geliyor, çok hızlı bir ivmeyle dijitalleşmenin getirdiği etkiyle. İki, yapmış olduğunuz tespitlerden çıkaracağınız öneriler önemli bizim için. Bu araştırma komisyonlarının sonucu

topluma katkı sağlayacak ve iyileştirici çözümler, politikalar getirecek etkide olmalı. Tam da bu perspektifte Murat Hocamın belirttiği ve sizin de yine değerlendirmesini yapmış olduğunuz boyutta Türkiye nerede, neredeyiz biz, yasal anlamda, yasama anlamında da çıkarılmış düzenlemeler anlamında neredeyiz ve bize önerileriniz neler, en hızlı acil eylem planı bu konuyla ilgili ne olmalı? Sizin önerileriniz bize ışık tutacak bu Komisyondaki görevli milletvekillerine, yine bizim yapmış olduğumuz ayrıca çalışmalara da.

Teşekkür ediyorum tekrar sunumlarınız için.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Aslında epey önerileri oldu, ben notlar aldım. Ama siz ayrıntı, belki, evet.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok önemli Başkanım.

DOÇ. DR. BETÜL ORHAN KILIÇ - Öncelikle güzel sorunuz için...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Müsaade ederseniz, diğer arkadaşlar da sıraya girmeye başladılar, hepsini alalım, not alın milletvekili arkadaşlarımızın sorularını ya da bilgilendirmelerini.

Evet, buyurun.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Çok teşekkürler sunumlarınız için.

Sayın Başkan, size de teşekkürler.

Öncelikle çocuğun dijital hakkına vurgu yaparak meseleyi ele aldığınız için de teşekkür etmek isterim çünkü sıklıkla feda edilen bir şey. Pardon, kendimi tanıtmadım, Sevilay Çelenk Diyarbakır Milletvekiliyim, medya ve iletişim bilimci, akademisyen. Aslında yorum yapma ihtiyacı hissettiğim yerler var ama Komisyon üyelerinden sonra vakit kalırsa ve ihtiyaç kalırsa yapacağım. Şimdilik çok başta kaçırmış olabileceğimi düşünerek bir soru sormak isterim. Dediniz ki: "Neredeyse bu sorun, bu istismar materyalini tüketme aşamasına -Murat Hocam- gelmiştik, bitiyordu fakat dijitalleşmeyle birlikte bu sorun birdenbire pik yaptı ve önlenemez bir hâl aldı ve öncesinde böyle 450 bin gibi -yanlış anlamadıysam yani doğru anlamaya çalıştığım için soruyorum- bir dijital öncesi materyal vardı." Tam olarak bu neydi hani bu konvansiyonel medyadaki materyal miydi? Nasıl yok olmak üzereydi filan, belki onlara bilirse bundan sonrası için de açıklayıcı olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun Sayın Taş.

İBRAHİM ETHEM TAŞ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle bugün sunum gerçekleştiren akademisyenlerimize, hocalarımıza yürekten teşekkür ediyorum.

Dijital bağımlılık ne yazık ki gençlerimizi ve çocuklarımızı etki altına almıştır. Dijital bağımlılıkla mücadele için teknolojik cihazlara kullanıcı yaşına bağlı profil zorunluluğu getirilmesinin çözüm olarak düşünülebileceğini, böyle bir önlem alınabileceğini düşünüyorum Sayın Başkanım.

Diğer bir gündem olarak, tüm medya ve özellikle sosyal medya araçları içeriklerinin çocuklarımız için bir risk teşkil ettiğini düşünüyorum. Ailelerimiz bu konuda bilinçlendirilmelidir. Bunu da bir öneri olarak getiriyorum Sayın Başkanım.

Büyük bir tehlike arz eden çevrim içi istismar için özellikle okullardaki rehber öğretmenlerimizin ailelerle iş birliği yapıp aileleri bilinçlendirmesi de bir çözüm olarak düşünülebilir Sayın Başkanım.

Bir de sanal uyuşturucu gündemi de önemli bir husustur. Görsel ve işitsel dosyalarla uyuşturucu etkisi gösteren içerikler üzerinde yapılan bilimsel çalışmaları yakından takip etmeliyiz. Bu içerikler için filtreleme yapılması ciddi önem arz etmektedir. Daha önceki oturumda da belirttiğim üzere, aile hekimlerimiz ve pedagoglarımızla iş birliğiyle yapılacak periyodik takiplerin bu süreçlerde çözüm için kritik olacağını düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz efendim.

Sema Hanım, buyurun.

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Ben de saygıdeğer hocalarımıza çok teşekkür ediyorum, ciddi ve kapsamlı istatistikler paylaştılar bizlerle.

Verilerin birkaç yerinde hep dikkatimizi çeken şeyin aslında ailelerin eğitilmiş olup olmaması ayrıntısına bile bakmadan ciddi bir bilinçsizlik hâli olduğunu ya da daha hafif tabirle farkında olmama hâlinde olduklarını gördük. Belki Aile Bakanımızla yapacağımız bir toplantı olursa önümüzdeki dönemde, bu tür bir farkındalık çalışmasına önayak olabilir Komisyonumuz diye düşünüyorum. Ama hocalarımız uzun zamandır bu konularla alakadar oldukları için söyleyeyim, bu anlamda üniversitelerin illerinde olabilir... Ya da genel, ulusal düzeyde yaptıkları herhangi bir kampanya ya da bir proje oldu mu? Bundan öncesi ve sonrası diye bir sonuç değerlendirmesi yapılmış bir projeleri var mıydı? En azından etkisini test etmiş olabilirler. Bu da bizim için örnek teşkil eder diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Biz teşekkür ederiz.

Semra Hanım, buyurun.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Öncelikle hocalarımıza çok çok teşekkür ediyorum sunumlarından dolayı. İlk sunuma yetişemedim, çok özür diliyorum.

Medya okuryazarlığı yaygın kabul gören tanımıyla çeşitli türden medya mesajlarına erişebilme, erişilen medya mesajlarını eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirme içermektedir. Şimdi, biraz evvel söylediniz, çocuklara yönelik ve ebeveynlere yönelik medya okuryazarlığı eğitimi ülkemizde ne durumdadır? Bu alanlarda yeterli çalışmalar yapılıyor mu? Bir de medyanın çocukların fiziksel ve bilişsel ve sosyal gelişimleri üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olduğu ileri sürülmektedir, bu noktada ne durumdayız, nasıl bir çalışma yapılmaktadır? Bunu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, benim notlarımda rakamların yetersiz olduğunu ben de bir tespit olarak söyleyeceğim. Yani bu konuda sanki bizim ülkemiz henüz çok fazla bir araştırma vesaire yapmamış, belli ki ülkemizin gündemine yeni giriyor. Dışarıdan gelen rakamlar da eski tarihler. Ama "dijital vatandaşlık" dediniz, sanki öyle bir dünyaya giriyoruz. Dijital vatandaşlığın haklarını ve

sorumluluklarını hem ailelere hem çocuklara, doğrusu bütün topluma, tüm taraflara, uygulayıcılara, herkese belki yeni dijital vatandaşlık dünyasına, öyle bir evrene geçiyoruz. Bu konuda bize somut teklifleriniz olursa... Burası yasama organı neticede. Bu Komisyon çalışması bittiğinde de... Bunu şimdi değil, daha sonra bize Komisyonumuzun çalışması süresince yazılı olarak da verebilirsiniz.

Biz çok teşekkür ederiz.

Buyurun, söz sizin.

DOÇ. DR. BETÜL ORHAN KILIÇ - İsimleri kaçırmış olabilirim, ilk sorudan başlayayım.

Elif Hanım, güzel sorunuz ve katkınız için çok teşekkür ederim. Mükerrer sunumlar olmasın diye ben istatistiğe çok girmedim, daha çok Murat Hocam bahsetti. Ama Dünya Sağlık Örgütü'nün 2022-1 raporu var, isterseniz onu sizinle paylaşabilirim. Orada 2021-2022 meta analizlerden bahsediyor. Bu çocuğun çevrim içi istismarı da, bunlar elimizdeki rakamlar.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Onu Komisyonumuz sekreteryasına da gönderebilirsiniz.

DOÇ. DR. BETÜL ORHAN KILIÇ - Evet, bunu sizinle paylaşabilirim.

Yani neredeyse yüzde 10 diyebiliriz. Net bir rakam söylemek mümkün değil, Ankara'da bile, Mamak'ta bir araştırma yapsak farklı, tutup farklı bir yerde yapsak çok farklı. Dahası bunlar biaslı yani cevap verenin verdiği kadar elde edebildiğimiz bilgiler. Söylemek istemeyebilir, itiraf etmek istemeyebilir. Dolayısıyla, bu noktada Dünya Sağlık Örgütü'nün bir yorumu var: Dünyada henüz yeterli veri yok.

Siber zorbalıkla ilgili ülkelerin birtakım araştırmaları var, çok ayrıntısına girmedim. Bizim ülkemizde birkaç önleme programı var ama lokal, tek okul bazında kalmış. En son Hacettepeden Nilüfer Hocam'ın da bir mobil uygulama TÜBİTAK projesi var ama henüz o da onaylandı ama tam bitti... Onun haricinde, dijital dünyada çocuklara evet, çok ciddi riskler, onlara tek tek girmedim, o sadece bir sunumun belki konusu. Bir, en çok obeziteyi görüyoruz. Birçok çocuğumuzda "skolyoz" dediğimiz eklem problemleri var, görme problemleri var, vücut şekil bozuklukları var ve biliyoruz ki bu sorunlar beraberinde diğer hastalıklara yol açıyor.

Diğer taraftan, çocuklarımızın sonunda depresif bulgular, hâlsizlik, isteksizlik, uyku problemleri, yeme problemleri, yemek yerken elinden telefonu bırakamamak, âdeta şu hareket, sürekli hepimizin de elinde, şu hareket... Dolayısıyla bunlarla karşılaşıyoruz ve maalesef bunun tabii ki en kötü sonucu bazı çocuklarda intihar. Bu dijital bağımlılığın en istenmeyen, en kötü sonucu. Bunun için de net bir rakam vermek mümkün değil çünkü çocuk tek başına değil, koruyucu faktörleri var. Belki çocuğa ait risk faktörleri var, çocuk zor bir çocuk ama ebeveyni güçlü, iyi bir iletişim kuruyor, okuldaki rehber öğretmeni bilinçli, akranlarıyla iyi bir olumlu çevre kurmuş yani bunların her biri bazında çocuk etkileniyor. Hani buna da böyle minik bir cevap vermek isterim.

Diğer taraftan, Türkiye'de yapacak çok şey var. Sizin de dediğiniz gibi, arz ettiğiniz gibi, hem bu konuda çok fazla çalışmamız lazım hem neler yaptığımızı görmemiz lazım ama yasal yaptırımların tek başına koruyucu olmayacağı da aşikâr. Bu noktada okul tabanlı yaklaşımların çok etkin olduğu bilinmekte ve durmadan etmeden bu eğitimlerin tekrarlanması, bu tutumlara ve davranışlara dönüştürülmesi çok önemli. Başka var mıydı, kaçırmış olabilir miyim?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Önerilerinizi yazılı olarak da verebilirsiniz.

DOÇ. DR. BETÜL ORHAN KILIÇ - Tamam, siz nasıl uygun görürseniz.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Murat Hocam, buyurun.

PROF. DR. MURAT OKCU - Teşekkür ederim.

Elif Hanım'la daha evvel de bir komisyonda beraberdik. Kendisini şahsen bu konularda çok takipçi bir insan olarak takdir ediyorum, tekrar gördüğüme çok sevindim.

Sunumun başında sanırım yoksunuz. Orada özellikle buraya gelirken, çalışma yaparken rakamların ulaşabildiğimiz en son rakamlar olması için hem ben hem de hocam özel gayret gösterdik. 2023 yılı BTK raporundan bahsettim. TÜİK'in 2023'teki 2 tane çalışmasından bahsettim. Ve yine dünya çapında araştırma yapan bir enstitünün Işığa Doğru Raporu ki bu da 2023 tarihli bir rapor ama Türkiye'yle ilgili veriler çok ciddi manada eksik. Bu vesileyle ben şunu söyleyeyim: Siz biliyorsunuz, hazıruna da toplantı başında söyledim, ben yaklaşık 2015'ten beri dijital dönüşümle uğraşan bir insanım. Aklımın ermediği şeylerden bir tanesi şu: Bizim kamu kurumlarımız -özel sektör bunu kısmen yapmaya çalışıyor olabilir ama orada da çok büyük eksiklik görüyorum- âdeta bir veri madeni üzerinde oturuyor, buna "veri madenciliği" deniliyor; "data mining" veri analizi yöntemleriyle elinizdeki verileri, çıplak gözle ya da istatistik kurallarıyla göremeyeceğiniz "pattern" denilen kalıpları, modelleri görme imkânınız var. Bunların başında bana kalırsa Sağlık Bakanlığı ilk sırada; sağlıkla ilgili kaç ilaç yazıldığı, insanların ne hastalığı... Bununla ilgili ben defalarca sorduğumda Bakanlıktaki çalışanlar -hani çok yüksek düzeylerde sormadım açıkçası ama- şunu söylemiyorlar: "Bizim bir yapay zekâ birimimiz var, bir veri birimimiz var ve elimizdeki verileri biz veri analizi konusunda uzmanlaşmış veri analistleriyle, veri bilimcileriyle değerlendiriyoruz." diye bir şey ben görmedim. İkincisi: Bu konuda bir başka Bakanlık bence Millî Eğitim Bakanlığıdır çünkü her çocuğun hangi notu aldığını, ders bazında baktığınızda tüm ülkedeki notları, vesaireyi görme imkânınız var.

Açıkçası sunumun sonunu da çok hızlı geçmek zorunda olduğumuz için, her şeyi, bu kadar geniş bir konuyu bütün boyutlarıyla yirmi dakikada sunmamız mümkün değil ama bu soru-cevapla -Sayın Başkanımın da ifade ettiği gibi- açmış oluyoruz. En büyük eksikliklerden bir tanesi gerçekten derinlemesine çalışmaların yapılmamış olması, eksikliğin olması. Burada biz ancak mevcut olanlar üzerinden durumu yansıtanları size sunabiliyoruz, bununla ilgili onu söyleyeyim.

Öneriler kısmında... Sunumun sizin de sanırım önünüzde olması lazım Elif Hanım, orada önerileri de yine "önleyici önlemler" şeklinde, yasama şeklinde de söyledim. Benim naçizane kanaatim, yasama organında, Mecliste, milletvekillerine yasamanın gereğinden bahsetmeyi ben açıkçası kendi adıma hadsizlik sayıyorum. Yani bu bence çok açık, bunu söylemeye gerek dahi yok. Malezya örneğinden bahsettim; 2017'de çocukları korumak için yasa çıkarmışlar, 2024'te bunu revize etmişler ve içerisinde ayrıca suç saymışlar. Hocamın da söylediği gibi, bu "siber" diye tarif edeceğimiz yani bilgisayar ve internet kullanımı, siberin tanımı bu, bilgisayar ve internetin bir araya geldiği dünya; bu dünyada işlenen suçları ayrıca tanımlayan ve suç olarak sayan bir yasaya ihtiyacımız var gibi gözüküyor.

İkincisi -tam kanun maddesini unuttum, çok özür dilerim- bu internet ortamında işlenen suçlarla ilgili bir yasamız var ve bununla ilgili 2020'de bir düzenleme yaptık "hizmet sağlayıcıları" diye bir tanım getirdik, geniş. Açıkçası, bilmiyorum, hukukçularla da konuşulması, yargı mensuplarından insanlarla da konuşulması gerekiyor. Bu, gerçekten hem kolluk kuvvetleri açısından hem de yargı açısından istenen sonucu sağlamakta 2022'de, pandemiden sonra yaptığımız değişiklikler yeterli oldu mu, olmadı mı; bunun gözden geçirilmesi gerekiyor ama o, açıkçası bizim burada sunumumuzun sınırlarının çok ötesinde bir şey olur.

Benim, geçen, Çocuk Hakları Alt Komisyonunda da söylediğim şey, burada da vurgulamaya çalıştım; bu işin çözümü, önceden özel sektörün -çok af buyurun- ortamı kirlenmesi ve arkasından kamunun gelip ortamı temizlemesi şeklinde olmaz. Dünyadan örnekleri de paylaştım, Türkiye'de hizmet sağlayıcılarının bu konuda sorumlu tutulacağı yasal düzenlemelere çok acil ihtiyacımız bulunuyor.

Bu arada bir başka soru -yanılmıyorsam- Sevilay Hanım'ın sorusuydu. Şimdi, Sayın Vekilim, orada benim söylemeye çalıştığım şey şuydu: Dijital dünya başlamadan önce, çocuk cinsel istismar ve sömürü malzemeleri fotoğraf ya da video kullanılarak çekiliyor, postayla gönderiliyordu, dijital diye bir şey yoktu ve yapılan çalışmalarda da bu konuda örgütlenmeler vardı. Dünyada özellikle 1984 yılından beri yaklaşık kırk yıldır faaliyet gösteren, o demin size bahsettiğim Amerika merkezli çalışmalar olmak üzere, bu konu ciddi manada azaltılmıştı ama 90'larla birlikte ne oldu? "World Wide Web" ortaya çıktı, 93 yılında internet ticarileştirildi, ticari kullanıma açıldı, insanların kullanımına açıldı, bundan sonra rakamlar hızlandı. Sizin görmüş olduğunuz yansındaki 450 bin rakamı 2004 yılındaki çevrim içi istismar dosyalarıyla alakalı rakamdı. İnternetin hem ülkemizde hem dünyada kullanımı arttıkça bu rakamlar hızlıca arttı. 2022 yılında dosya sayısı, internetteki bu görüntüleri içeren dosya sayısı 87 milyonu geçti, 2023 yılında da rakam 100 milyonu geçti. Benim orada anlatmaya çalıştığım nokta burasıydı.

Son olarak, en somut öneri bağlamında, ben şunu ifade etmek istiyorum: Nazlıhan Balkan Hanımefendi var, avukat; en son iki hafta önce Aile Bakanlığımızın da katıldığı bir çalıştay yapıldı, oraya da bizi davet etmişlerdi, orada sunumlar yapılırken Nazlıhan Balkan Hanımefendi'nin -davetlilerden biri, kendisi aynı zamanda Çocuk Verisinin Korunması Platformu Başkanlığını da yapıyor- önerisi bence çok dikkat çekiciydi. Türk Ceza Kanunu'nun 136'ncı maddesi verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunu tanımlıyor, 136'ncı madde; 137'nci maddesinde nitelikli hâller belirtiliyor. Bu nitelikli hâllerde, a şıkında "Kamu görevlisi tarafından" deniliyor, b şıkında da "Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle" diye 2 tane bent görüyoruz. Buraya bir c bendi eklenirse "çocuğa karşı işlenirse" ibaresiyle birlikte, "yukarıdaki suçlar çocuğa karşı işlenirse" ibaresiyle olay çocuğa karşı suçları nitelikli hâle getirecek. Kendisi -benim uzmanlık alanım dışında- bir avukat ve duruşmaların içerisinde en büyük eksikliğin o olduğunu söylemişti. Somut bir öneri olarak şahsen bana çok makul gözükmüştü, ben de bunu hazırunun takdirine ve bilgisine sunmuş oluyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, teşekkür ediyoruz Hocam.

Çok teşekkür ediyoruz sunumları için hocalarımıza.

2.- Komisyonun çalışma programıyla ilgili önerilere, Komisyon üyelerinden kurulu bir heyet tarafından takip edilen davalara, Komisyonun çalışma gün ve saatlerine ilişkin görüşme

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Bugünkü oturumu burada kapatmadan önce, önümüzdeki hafta Aile Bakanlığını dinleyeceğiz. Yine, arkadaşlarımızın teklifleri olursa...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Başkanım, Siber Güvenlik Başkanlığı kuruldu Cumhurbaşkanlığı içerisinde. O bünyede acaba bununla da ilişkili ne çalışmalar yapılıyor? Böyle bir...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Komisyonumuzun sonuna doğru, sürenin sonuna doğru onları da çağırırız, çağırır dinleriz.

PROF. DR. MURAT OKCU - Sayın Başkanım, çok özür diliyorum.

Benim sunumumda vardı, onu dün akşam çıkardım. Gece yarısı, Siber Güvenlik Başkanlığının kurulduğuna dair Resmî Gazete'deki yazıyı gördüm.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, yayımlandı.

PROF. DR. MURAT OKCU - Gündeme getirildiği için ben de şunu ilave etmek isterim: Bizim, Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bununla alakalı, BTK alakalı. Gerçekten, bu Komisyonun da hem yetki ve sorumluluk dağılımı açısından hem de kamu yönetimi örgütlenmesi içerisinde nasıl bir yer kaplayacak ve bunun nasıl etkisi olacak, takip edilmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Resmî Gazete'ye de çok ayrıntılı bakmadığım için çıkarmıştım, konu geçince bunu ben de tekrar hatırlatmak istedim.

Çok sağ olun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz Hocam, sağ olun, çok sağ olun.

Şimdi, tekliflerimizi Komisyon çalışmalarımızın bitiminde ilgili bakanlıklarla da burada istişare edelim diyorum ben yani "Biz Komisyon olarak şu şu yasal teklifleri düşünüyoruz..." Uygulayıcıları da hatta gerekirse Sayın Bakanların bizzat kendilerini de çağırıp en azından o teklifleri istişare etmeliyiz, icraata yönelik, pratiğe yönelik somut... Yoksa öbür türlü çok konuşuyoruz burada. Bizde de öyle bir alışkanlık var, konuştukça sorunlar halledildi zannediyoruz. Hayır. Belki sorunların halli için konuşulması gereken bir mesafe de vardır da konuştukça halledilmiyor. Öyle, çok somut bir çalışma yapacağız inşallah yani belki TBMM'de kurulan komisyonların şu ana kadar yapmadığı bir şeyi yapacağız; yasa tekliflerimizin olabilirliğini, olmazlığını uygulayıcılarla da bir tartışacağız orada.

Hocalarım, sizlere çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, buyurun.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Sayın Başkanım, geçtiğimiz yılbaşından önce, biz heyet olarak Narin'in davası için Diyarbakır'a gittik, davaya katıldık ve gerçekten, bu katıldığımız davada gördüğümüz, yaşadığımız şeyler bu Komisyon adına çok çok önemliydi.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tekrar belirtiyim, Komisyon olarak katılan bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Ayrıca, o esnada biz, Diyarbakır'da Çocuk İzlem Merkezi'ni de gezdik. Aslında bilmediğimiz birçok şey öğrendik, gördük, kanaat edindik. Bence çok önemli ve bu tür birtakım ziyaretlerin seri bir şekilde devam etmesi kanaatindeyiz; mesela, bunların başında ıslahevi, çocuk esirgeme kurumu gibi... Komisyonumuzun süresi belli bir kısıtlama içerisinde olduğu için bunları da bir an evvel programa alırsak bence çok daha verimli olacaktır çalışmalarımız. Ben bunu söylemek istedim, sağ olun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Hayhay, olur. Ankara içinde olabilenleri süratle yaparız. Başka şehre gitmek isterse, Komisyonumuzun öyle bir temayülü olursa başka bir şehre de gidebiliriz.

Arkadaşlar, umumi arzu, 14.00 yerine 14.30'da toplanalım diyor arkadaşlar. Bir de önümüzdeki hafta için bir şeyi gözetmek zorunda kaldık. Yine, Kadına Karşı Şiddet Komisyonu ve Yenidoğan Komisyonu; o Komisyonlarda da görevli arkadaşlarımız varmış, çakışanlar varmış. Onların toplantı saatini, zamanını da gözeteceğiz, onu da istişare edeceğiz karşılıklı. Bizim toplantımız onlarla çakışmayacak, onların da talebi bu. Yani önümüzdeki hafta onlar çarşambaysa biz perşembe yapacağız veya görüşeceğiz onlarla.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Perşembe Meclis olmayabilir. Öyle bir karar alınmış; salı, çarşamba çalışılacak ve ondan sonra tatile girme durumu varmış.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, sömestr için öyle bir şey düşünülmüş.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Evet, onu gözeterek alınırsa çok daha iyi olur.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tamam, olur inşallah.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Suat Bey, buyurun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Efendim, kısa bir bilgilendirme yapmak için söz istemiştim. Herkesi selamlıyorum.

Geçtiğimiz haftalarda gerek Sıla bebek için gerekse Narin'in davasına gidilmesi konusunda Meclisimizde bir görüş oluşmuştu. Ardından, Adalet Bakanlığımız aracılığıyla da mahkemeyle bir yazışma yapılmıştı. Sıla Bebek için de mahkemenin görüşü, suçluların 18 yaşından küçük olması nedeniyle bunun kapalı bir oturum olacağı ve vekillerin giremeyeceği yönünde olmuştu. Adalet Bakanlığından Sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Gökçe Gökçen'in başkanlığında, 6 kişilik bir milletvekili heyetiyle biz Tekirdağ gittik Sayın Başkanım. Ben de davaya girdim -mahkeme bir ara karar verdi- çünkü bu Komisyon, bunun için kurulmuş bir komisyon; özellikle bu iki acı olay üzerine, yaşanan tartışmalar üzerine kurulmuştu. Mahkeme heyeti sağ olsun, bu hassasiyeti gösterdi. Ben de şu hassasiyeti gösterdim: Tutuklu çocukların ifadesi alınırken ben de salonda bulunmadım. Dolayısıyla, böyle bir ara yol bulunmuş oldu.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Orta çözüm olmuş, evet.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Evet, bir çözüm olmuş oldu. Mahkeme böyle bir ara karar verdi. Komisyonun bunu bilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir sonraki davaya da tekrar katılıyor olacağız. Komisyon olarak gelmek isteyen arkadaşlarımız olursa onun da faydalı olacağını düşünüyorum çünkü bunun yasama faaliyeti açısından, milletvekillerinin görevleri açısından önemli bir konu olduğunu düşünüyorum. Yani bu konulara dair bir araştırma komisyonu kuruluyor ama o komisyon ilgili davalara giremiyorsa burada bir problem var. O yüzden, hani bu teknik tarafı da tek başına kıymetli bence. O nedenle de bu bilgiyi Komisyonla paylaşmak istedim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ederim.

Tuba Hanım, bir şey mi diyecektiniz?

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ya, sonra da söyleyebilirim çünkü şimdi, hani, hocalarımız da bahsetti.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Bakanlıklarda pek çok veri vesaire hani kayıt alınıyor ama bunların kullanılabilmesi önemli. Ben yıllardan beridir bu işle ilgilendiğim için de biliyorum; mesela bir tane makalem altı ay süre geçti diye -çünkü çok taze olması gerekiyor bu tür şeylerin- kabul edilmedi. Yani baktığımızda, hani çok yıl geçmiş üzerinden, dijital dünyada çok çok eski. O yüzden, hani biz Bakanlıklarla da bunu istişare... Her geçen gün aslında bizim aleyhimize işliyor. Bu çocuklar ve bu siber zorbalık olsun, bunun içerisinde yaşadıkları konular olsun, ben bunun ayrı bir başlık altında, Bakanlıkların her birinde, özellikle çocukları ilgilendiren... Mesela, biraz önce hukukla ilgili "Bu öneri yapılabilir." denildi; bunun da çalışılması gerektiğini düşünüyorum. Hani sadece Aile Bakanlığı değil, siber suçlar gibi birimler...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Bütün Bakanlıkların çocuk birimi...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Tabii, çocukla ilgili... Neden? Çünkü en basiti -hani çok yakinen de takip ettiğim için biliyorum- oyunlar yani çocukların bunlarla maruz kaldığı kısım da belki bunun yüzde 90'lık kısmını oluşturuyor. Ya, bu kontrolsüz bir şekilde ilerliyor. Yani bu çocuklar bu oyunu oynarken belki orada 7-8 yaşındaki çocuk, 50 yaşındaki bir adamla muhatap oluyor ama bunun hiçbir şeyi yok. Hani sokakta olduğu zaman bu belki görülür edilir ama internet üzerinden bu görülüyor. Peki, bunun için biz ne yapıyoruz? Yani bütün Bakanlıkların kendi ilgili konu başlıklarında bunu değerlendirmesi lazım; belki bunu da geldikleri zaman sormamız lazım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Yok, onu biz Komisyon raporumuza, tekliflerimiz arasına dercederiz.

Teşekkür ediyorum.

Bütün arkadaşlara iyi günler diliyorum, iyi haftalar diliyorum ve toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 15.27